

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu

Miroslava Dolejšová
Malé povídky o Valašsku

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu, Vol. 19 (2009), No. 3, 121–123

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/150085>

Terms of use:

© Československé sdružení uživatelů TeXu, 2009

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Jižní Valašsko – horský karpatský kraj na moravsko-slovenském pomezí v okolí města Valašské Klobouky. Jeho přirozené hranice tvoří na východě zalesněné vrchy Bílých Karpat, na severu a západě klínovité pásmo Vizovických vrchů, které na této straně obepínají celé jižní Valašsko, a na jihu přibližně vlárská dráha, která spojuje moravské kraje se slovenským Povážím. Je to kraj kopcovitý s hlubokými údolními osídlený původně ve vyšších polohách horskými pastýři na salaších a pasekáři s drobným zemědělským hospodářstvím. Ve městech, především v samotných Valašských Kloboukách, žili řemeslníci a obchodníci. Chudý kraj, jehož horské svahy dávaly často více kamení než chleba, skýtal zdejšímu lidu slabou obživu. Proto si obyvatelé vesnic i městeček přivydělávali dřevařstvím, tkalcovstvím, výrobou šindelů, šitím papučí a další podomáckou výrobou. Přes svůj těžký život a tuhý boj s tvrdými životními podmínkami a hospodářskými poměry si lidé na jižním Valašsku udrželi živelné tvůrčí nadání a velké folklórní bohatství.

První monografie Valašských Klobouk pochází z roku 1878 z pera učitele Antonína Ugwitze. Valašské Klobouky jsou v ní popisovány takto:

„Val. Klobúk čili Val. Klobouky, staré město v hradištském kraji, leží dle zeměpisné polohy v 49° 8' severní šířky a 35° 39' východní délky vyvýšen jsa 392^m / (1240') nad hladinou mořskou. Potok „Klobúčka“, kterýž část našeho města protéká, běře počátek svůj v hoře nad Ščudlovem, plyna jižním směrem na osady Příkazy, Poteč a V. Klobúk, odkud k sousednímu, hodinu cesty vzdálenému městu Brumovu spěchá, splýváje před ním s potokem od Návojně přicházejícím. Odtud teče pod jménem Brumovka až za Bilnici, kdež s řekou Vlárrou, od Štítné se vinoucí, v jeden tok se pojí, kteráž pak romantickým průsmýkem, dle ní vlárským nazvaným, do Uher přechází a za Nemšovou nad Trenčínem do rychlotokého Váhu se vrhá. Řečiště potoka „Klobúčky“ bývá zejména letního času nejvíce suché, taje-li však z jara náhle sníh, aneb strhne-li se hustý lijavec, tu častěji nebezpečně se rozvodní i dosti škod způsobí. Val. Klobúk rozkládá se jednak v kotlině při potoku, jednak vystupuje na výšiny jsa téměř ověnčen mohutnými, letního času půvabnými kopci lesnatých výběžků hor karpatských.“

První zmínka o Valašských Kloboukách se datuje ke 20. září 1341, kdy byla vydána latinsky psaná listina moravského markraběte Karla, pozdějšího císaře Karla IV. V této listině markrabě Karel svěřuje úkol kolonizovat centrální část rozsáhlého brumovského pohraničního panství Ješkovi z Klobúku. 20. září 1341 však

není datem založení Valašských Klobouk. V té době totiž docházelo k výstavbě dvou vesnic: Klobúku a sousední Poteče.

O patnáct let později, 18. června 1356, byla vydána v Brně markrabětem Janem Jindřichem další latinsky psaná listina, která nařizovala vystavět na návrší nad dosavadním „městečkem“ Klobúk městečko Nový Klobúk. Hlavním důvodem pro založení městečka Nový Klobúk byly časté povodně, kterými údolí trpělo. Nový Klobúk byl vybaven právy, které užívalo město Hradiště.

Nový Klobúk nebyl založen jen díky častým povodním. Nový Klobúk se totiž měl stát nejen náboženským a kulturním centrem (fara), ale také hospodářským centrem (rozsáhlé čtvercové náměstí poskytovalo ideální prostor pro trhy) a také centrem soudním (hrdelní právo).

Aktem z roku 1356 vzniklo tedy dvojměstí: Starý Klobúk (někdejší Klobúk) a Nový Klobúk. Důležitou listinu dostalo městečko 23. prosince 1404. Markrabě Jošt v ní uděluje právo konat výroční trh, který se měl konat vždy o svaté Kateřině a trvat měl čtrnáct dnů. Trhy bývaly týdenní (konaly se v určitý den v týdnu) a výroční (konaly se jen jednou v roce a trvaly týden či dva). V době husitské vydává dne 14. února 1423 král Zikmund listinu, kterou nařizuje spojit „obojí Klobúk“ v jeden celek.

Nejsou jenom pozitivní události, které ovlivnily život ve Valašských Kloboukách. Existují také události negativní, o kterých se také píše. 29. července 1896 zachvátil Klobouky požár, který byl označen za největší požár 19. století na Moravě. Místní část Staré Město (někdejší Starý Klobúk) shořela celá. Při výstavbě nových domů muselo být dbáno přísných nařízení. Všechny stavby musely mít vyzděnou žumpu, půdy musely být dlážděné, vchod na půdu musel mít železné nebo plechem pobité dveře a uvnitř města se nesměly stavět stodoly. V polovině října 1896 bylo v Kloboukách nově postaveno 96 domů.

Existují také dochované pověsti o vzniku Klobouk.

Jak přišlo město Klobúky k svému jménu

Za starých časů byly na území brumovského panství hluboké lesy a v nich páni z okolečných hradů rádi lovíli.

Na včelejším rynku byla tenkrát paseka a na ní studánka. Tady si dávali lovci sraz. K studénce zapíchli vysokou palicu a ňu dali širáň. Místu pak dali jméno „U klobúku“. Když sa později na tem místě postavila osada, už jí to jméno zostalo.

Jiná varianta uvádí, že polohu studánky signalizoval klobouk pověšený na vysokém stromě. Byli i tací, kteří tvrdili, že to byl největší strom široko daleko. Kdo by také v hlubokých lesích už z dálky a znavený viděl hůl?

Těž sa povídá, že jak ze zdejší osady byli chlapi voláni k jednání na hrad Brúnov, šli vždycy všeci ve stejných klobúkoch. Dráb na hradě už jich vyhlížal a volal: „Klobúky už sú tu.“

A tak to městu zostalo a dalo si též do znaku klobúk.

O kráse Valašska i povaze Valachů píše Antonín Pavlín ve své Legendě o Valašském nebi:

Valašsko. . . Když sa z vrchu Radhošťa podívete po kraju, kopců, ráztok a údolí před vama je, tajak když naseje. S nima se tu snúbíja rubiska, paseky a potúčky, keré pádíja z hor, jeden bystřejší než druhý. Krásný obraz! V člověku sa až tají dech, když sa na tu krásu přírody díve.

A obyčajní ľudé, co tu žili, od vesna do vesna brázdu po brázdě orali, zrnká obilá do kamenitéj zemně zasévali, dřeli, aby sa vůbec uživili, ale víru v život nikdy neztratili.

Po dluhé staeletá tvořili svéráznú kulturu, do keréj patříja ľudové pėsničky, tance, kroje, zvyky a obyčeje, krásné dřevěné stavby a libozvučné valašské nářečí. Jejích život býł naplněný láskú k přírodě a prosycený múdrostú a ľudovým humorem.

Valaši bojovali za svoje práva proti pánom a utlačovatelom a mněli svoju hrdost. Nigdy před vrchnostú nehrbili záda a klobúky zdělávali z hlavy enom nad hrobem a před spravedlnostú.

Tož vítajte na Valašsku, kraju to překrásném. Život Valacha je těžké pochopit, když v temto kraju nežijete. Tí z Vás, keří do našeho kraja zavítajú, vrátíja sa sem zas. Valaši Vás přivítajú slivovicú a bohato Vás pohostíja. Odnesete si bohaté zážitky aj spomínky na dobré lidi.

Ve Valašských Klobúkách sa pořadajú známé kulturní akce. Od 2. do 5. července sa tu koná 11. valašské kumštování, mezinárodní setkání řezbářů, sochařů, malířů a hudebních skupin. Kdo má rád kosení lúk, može načerpat energii od 3. do 17. července. Mezi 14. až 16. srpnem sa město rozezvucí lidovou hudbú, protože sa koná již sedmý ročník Mezinárodního hudebního festivalu – Setkání muzikantů v Bílých Karpatech. A určitě je třeba vidět aj tradiční Valašský mikulášský jarmek.

Tož vítajte ve Valašských Klobúkách a užijte si to tu.

Miroslava Dolejšová
dolejsova@fame.utb.cz